

Utredning genomgång av ärenden – felregistrering avseende förordnande och ersättning för felaktigt arvodesbeslut (Dnr 2021.013 ÖFN)

Enligt handlingsplan för att åtgärda brister som framkommit i Länsstyrelsens tillsyn 2020 av överförmyndarnämnden, beslutad av överförmyndarnämnden 2020-12-15 §17, ska en samlad utredning göras utifrån vad som framkommit i arkivgenomgång av samtliga ärenden. Det rör felregistrering avseende förordnande och ersättning för felaktigt arvode.

Bakgrund

Ett godmanskap eller förvaltarskap kan anordnas av rätten med olika omfattning. Det vanliga är att omfattningen avser att god man/förvaltare ska bevaka sin huvudmans rätt, förvalta dennes egendom och sörja för dennes person. Det förekommer dock att omfattningen beslutas vara både mer eller mindre omfattande.

Att sörja för huvudmannens person innebär enligt dagens praxis att med regelbundenhet besöka sin huvudman för att följa upp dennes personliga situation. Det ingår också att följa upp att de insatser som samhället beslutat om utförs och att se till att huvudmannen har sysselsättning och fritidsaktiviteter i den mån hen önskar och har behov av.

Sammanfattningsvis kan denna del av uppdraget sägas vara att hålla vakande öga över huvudmannens livssituation. Det är idag norm att ett uppdrag bör omfatta alla tre delar för att huvudmannen ska få heltäckande hjälp.

Förr var det mer vanligt att i de fall en anhörig till huvudmannen förordnades såsom god man eller förvaltare beslutades det att uppdraget inte skulle omfatta att sörja för person. Detta grundade sig i en annan syn på den delen av uppdraget än den som är vedertagen dag.

Av någon anledning har det i vissa av dessa ärenden lagts in en annan omfattning i ärendehanteringssystemet än vad rätten beslutat om utan att saken har prövats av rätten (så kallad jämkning). Ärendet har sedan rullat på under åren och det har bytts ställföreträdare, i vissa fall flera gånger, till en utomstående person.

Konsekvensen av denna hantering i de fall där ställföreträdaren har begärt arvode är att arvode har beslutats för att sörja för person, trots att det formellt inte ingått i ställföreträdarens uppdrag.

Det är svårt att så här långt senare säga exakt hur felaktigheterna kunnat uppstå. Troligtvis är det en kombination av handhavandefel i samband med att handläggningen digitaliserades och uppgifterna överfördes till ett verksamhetssystem och okunskap. Det är möjligt att dåvarande tjänstepersoner och förtroendevalda inte hade tillräckligt goda kunskaper på området och därför inte känt till att omfattningen av ett uppdrag inte kan ändras med mindre än att frågan behandlas av rätten genom en jämningsansökan.

Sammanställning av ärenden och aktualitet

Handläggarna har under hösten 2020 och under våren 2021 gått igenom samtliga aktiva ärenden och jämfört fysisk akt i arkivet med inlagda uppgifter i verksamhetssystem Wärna Go.

I denna genomgång har hittills 19 ärenden identifierats med felaktigheter avseende att inlagda uppgifter i verksamhetssystemet inte överensstämmer överens med de handlingar som förvaras akten i arkivet. I några ärende har beslut från tingsrätten inte funnits i akten i arkivet. Det rör ärenden i ett tidsspann 1994 – 2019.

Utifrån att alla uppgifter inte har funnits i verksamhetssystemet har det i vissa ärenden varit oklart att ställföreträdarens uppdrag inte har omfattat alla tre delar, det vill säga bevaka rätt, förvalta egendom, sörja för person. Denna oklarhet har både omfattat handläggningen i systemet, men även ställföreträdaren som många gånger fått ett registerutdrag där det står att alla delar ingår. Det vanligaste är att ställföreträdarens uppdrag omfattar alla delar, men uppdraget kan också vara begränsat till en eller två delar. Att sörja för person innebär en intressebevakning av huvudmannens personliga omständigheter.

I 19 ärenden har uppgifterna i verksamhetssystemet varit att ställföreträdarnas uppdrag har omfattat alla tre delar fastän detta inte har varit tingsrättens beslut. Detta innebär att ställföreträdaren har utfört ett uppdrag som inte har ingått i uppdraget och att huvudmannen har fått betala för felaktigt arvodesbeslut dvs arvode även för att sörja för person. Det har framgått av redovisningen att ställföreträdaren har utfört uppdraget i alla tre delar och att ställföreträdaren har agerat i god tro. Det som varit oklart är den formellt beslutade omfattningen av uppdraget.

I ett ärende finns en tjänsteanteckning men inget formellt beslut om arvode. I två fall har de felaktiga besluten fattats av annan kommun.

Utifrån att det rör arvodesbeslut som i vissa fall är äldre än tio år blir preskriptionslagens bestämmelser om 10-årig preskriptionstid gällande. Alla arvodesbeslut som avser redovisningsåren mellan 1994 och 2010 är därmed preskriberade.

Nedan följer en sammanställning av aktuella ärenden och arvodesbeslut. Längst till höger finns en kommentar avseende om ärendet är jämkat (utökat) med att sörja för person i tingsrätten.

Ärendeakt nummer	År arvodesbeslutet avser	Aktualitet	Läkarintyg	Jämkat SFP
Akt 25	2005	Preskriberad	Ja, HM förstår	2020-07-10
Akt 61	2001, 2005, 2006,2007	Preskriberad	Ja, HM förstår	2020-12-16
Akt 116	2000, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008 2014, 2015, 2017, 2018, 2019	Preskriberad Ej preskriberad	Ja, HM ur stånd	2021-02-09
Akt 178	2002, 2005, 2008 2013	Preskriberad Ej preskriberad	Ja, HM ur stånd	2020-12-17
Akt 301	2004 2013, 2014	Preskriberad Ej preskriberad	Ja, HM ur stånd	2017-03-07
Akt 320	1998, 2003, 2005	Preskriberad	Ja, HM ur stånd	2020-10-27
Akt 502	2002, 2005, 2008, 2009, 2010 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016	Preskriberad Ej preskriberad	Ja, HM ur stånd	2017-05-24
Akt 574	1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020	Preskriberad Ej preskriberad	Ja, HM förstår	2021-08-19
Akt 561	2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010 2011, 2012, 2013, 2014, 2017, 2018, 2019	Preskriberad Ej Preskriberad	Ja, HM ur stånd.	Nej, ansökan är gjord.
Akt 686	2001	Preskriberad	Nej, HM förstår.	Nej
Akt 887	2002, 2011, 2015, 2016, 2019	Preskriberad Ej preskriberad	Ja, HM förstår	Nej
Akt 931	2001, 2002, 2003, 2004, 2005	Preskriberad	Ja, HM förstår	2019-09-25
Akt 1204	2005, 2006, 2007	Preskriberad	Ja, HM förstår	2018-11-08

Akt 1210	1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000 (annan kommun), 2008, 2009, 2010	Preskriberad	Ja, men det finns ingen bedömning	2019-01-25
	2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2013, 2017, 2018	Ej preskriberad		
Akt 1400	2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018 SR, 2018 ÅR	Ej preskriberad	Ja, HM förstår	2019-03-08
Akt 1065	Tjänsteanteckning 2014 – inget formellt beslut.	Ej preskriberad	Ja, HM förstår	HM avliden 31/12 2020
Akt 1612	2008, 2009, 2010	Preskriberad	Ja HM förstår	2019-06-12
	2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018	Ej preskriberad		
Akt 2280	2013, 2014, 2015, 2016	Ej preskriberad	Ja, men det finns ingen bifogad bedömning	2017-03-08
Akt 3031	2012 (annan kommun), 2018	Ej preskriberad	Ja, med det är oklart i läkarintyg	Nej

Efter bedömningen om preskription kvarstår 13 ärenden som ska fortsätta att handläggas. Det kan dock förekomma att enstaka ärenden ännu inte har uppmärksamats, trots en noggrann genomgång. Ny rutin har införts för överflyttade ärenden där kontroll alltid görs mot det ursprungliga beslutet innan ärendet läggs upp i verksamhetssystemet.

Av läkarintygen i de aktuella ärendena framgår att 9 st huvudmän har förmåga att förstå, att 6 st huvudmän är ur stånd och att det är oklart i 3 ärenden.

Tidigare har det varit praxis att föräldrar som blivit förordnade som god man i samband med att barnet blivit myndigt inte har haft att sörja för person i sina uppdrag. I flera av dessa ärenden har föräldrarna bytts ut mot en utomstående god man när de själva inte orkat ha uppdraget längre. Det verkar som att det då i vissa fall har lagts till sörja för person i omfattningen, trots att det inte beslutats om jämkning av rätten.

I flera ärenden har antingen handläggarna eller ställföreträdaren själv begärt jämkning, det vill säga att tingsrätten ska ompröva beslutets omfattning. Om tingsrätten beslutar om jämkning i ärende, så visar det att tidigare beslut därmed inte är fel i sak, men har gjorts på felaktiga grunder. Alla ansökningar om jämkning har inte beslutats av tingsrätten ännu, men av de ärenden som är klara har tingsrätten gått på överförmyndarens linje och utökat omfattningen.

Förslag till fortsatt hantering

Överförmyndarnämnden ska ta ställning till fortsatt hantering.

Kommunledningskontorets förslag är att berörda huvudmän i de aktuella ärendena ska informeras om att de har möjlighet att få ersättning för felaktigt utbetalade arvoden för åren 2011 – 2020 i de fall de betalat arvode för att sörja för person. Det rör huvudman i akt 116, 178, 301, 502, 561, 574, 887, 1210, 1400, 1612, 2280, 3031. Sammanlagt tolv akter och 64 enskilda arvodesbeslut.

Förvaltningen har haft kontakt med företrädare för andra kommuner som hanterat samma situation (Mölnadal och Kungälv). Båda dessa har beslutat att huvudmän som själva betalat arvodet på felaktiga grunder ska ha rätt till ersättning motsvarande det felaktiga arvodesbeloppet plus den del av de sociala avgifterna som är kopplat till det utbetalade arvodet.

Det är viktigt att huvudmannen, eller dennes nuvarande ställföreträdare, ansöker om beloppet skriftligen så att kommunen har underlag på vad som betalats och att den enskilde i och med det godtar ersättningen och inte gör ytterligare anspråk.

Förvaltningen har tagit fram vissa principer för vilka ärenden som ska omfattas av beslutet och föreslår också att ränta ska utgå på beloppen.

Den totala summan beräknas exakt när förvaltningen fått ett beslut att verkställa, eftersom det kan tillkomma något ärende som ännu inte uppmärksammats. Uppskattningsvis handlar det om 384 900 kr i felaktiga arvoden inklusive sociala avgifter och ränta (referensränta + 2 %).

Alingsås 2021-09-29

Cecilia Knutsson

Stabschef

Linda Silander

Enhetschef överförmyndarsamverkan